

ROMAN KRÓLIK¹, HENRYK SZOŁTYS², ANDRZEJ MELKE³

Ciidae (Coleoptera) Pogórza Przemyskiego

<http://doi.org/10.5281/zenodo.1123496>

¹ Ligota Zamecka 56a, 46-200 Kluczbork, Polska, e-mail: agrilus@poczta.onet.pl

² Park 9, 42-690 Brynek, Polska, e-mail: henryk.szoltys@wp.pl

³ ul. św. Stanisława 11/5, 62-800 Kalisz, Polska, e-mail: kusakowaty@gmail.com

Abstract: Twenty-one of the 24 Ciidae species so far recorded in the Przemysł Foothills were found in this study. There were first records from this region for eight species. The occurrence of *Strigocis bicornis* (MELLIÉ, 1849) in Poland was confirmed. As a result of this study, the number of species known from the Eastern Beskid Mts. has increased to 34, and in Poland as a whole to 45.

Key words: Tenebrionoidea, *Strigocis bicornis*, new records, faunistics, occurrence, Poland.

WSTĘP

Pogórze Przemyskie jest położonym najdalej na wschód w Polsce mezoregionem pasma pogórzy i jednocześnie Zewnętrznych Karpat Zachodnich. Od zachodu i północy jest dobrze odgraniczone rzeką San, od południa sąsiaduje z Górami Sanocko-Turczańskimi, a granica nie jest tak jednoznaczna. W całości leży w obrębie krainy Beskidu Wschodniego, zgodnie z podziałem przyjętym w *Katalogu Fauny Polski* (BURAKOWSKI *et al.* 1987).

Większość danych o występowaniu na tym obszarze gatunków z rodziny Ciidae dotyczy znalezisk z początku XX wieku (TRELLA 1923, 1930, 1938). Autor ten w swych pracach wykazał 24 gatunki z tej rodziny.

Rodzina Ciidae LEACH, 1819 dotychczas była reprezentowana w Polsce przez 44 gatunki (JELÍNEK 2008, KUBISZ *et al.* 2015, KRÓLIK & RUTA 2016).

Z obszaru Beskidu Wschodniego dotychczas wykazywano 26 gatunków Ciidae (BURAKOWSKI *et al.* 1987, KUBISZ *et al.* 2015).

W roku 2015, w ramach projektu „Inwentaryzacja chrząszczy saproksylicznych na obszarze nadleśnictw Bircza” (projektowany Turnicki PN), prowadzono badania na zlecenie Fundacji Dziedzictwo Przyrodnicze oraz WWF Polska i pozyskano 334 okazy Ciidae, należące do 25 gatunków.

Ryc. 1. Pułapka IBL-2 w leśnictwie Trzcianiec, na stokach Czereśni k. Jureczkowej.

Fig. 1. The IBL-2 trap in the Trzcianiec forest range, on the slopes of Czereśnia near Jureczkowa.

Ryc. 2. Pułapka IBL-5 w leśnictwie Turnica, na stokach Jamnej.

Fig. 2. The IBL-5 trap in the Turnica forest range, on the slopes of Jamna.

W roku 2016 kontynuowano badania w Nadleśnictwie Bircza oraz rozszerzono obszar badań o część Nadleśnictw Dynów i Brzozów. Jedno stanowisko z tego terenu, leżące na Pogórzcu Przemyskim uwzględniono w niniejszej pracy. Odłowiono w sumie 1316 okazów Ciidae, w tym pięć dalszych gatunków.

Do badań w 2015 roku użyto po 10 sztuk pułapek ekranowych (barierowych) IBL-2 oraz IBL-5 „Netocia”. W 2016 użyto 40 sztuk pułapek IBL-2. Pułapki wywieszano w okresie od końca kwietnia do początku listopada w 2015 roku oraz do końca sierpnia w 2016. Miejsca ich wywieszenia dobierano pod względem atrakcyjności dla odławianych chrząszczy saproksylicznych. Zwykle pułapki były zawieszane na lub w pobliżu martwych oraz obumierających drzew o dużych wymiarach, przy dziuplach, w pobliżu większych skupisk stojącego i leżącego martwego drewna. Przykładowe lokalizacje pułapek przedstawiają Fot. 1 i 2.

Okazy dowodowe znajdują się w kolekcjach autorów.

Oznaczenia w tekście:

* Nowy dla Beskidu Wschodniego, **oddz.** – oddział, **I.** – leśnictwo, **Nadl.** – Nadleśnictwo.

PRZEGLĄD STWIERDZONYCH GATUNKÓW

Cis bidentatus (A.G. OLIVIER, 1790)

Nadl. Bircza: l. Arłamów [UTM – FV19], 29 IV – 1 VI 2016, 2 exx.; l. Borysławka [FV19], 29 IV – 28 V 2015, 1 ex.; l. Jureczkowa [FV18], 5 V – 15 VI 2015, 2 exx.; l. Pechnów [FA10], 29 IV – 1 VI 2016, 3 exx.; l. Posada Rybotycka [FA10], 3V – 16 VI 2016, 16 exx.; l. Sierakońce [FA20], 1 V – 15 VI 2016 i [FV29], 3V – 16 VI 2016, 11 exx.; l. Trójca [FV19], 7 – 26 V 2015, 1 ex.; l. Trzcianiec [FV18], 24 V – 15 VI 2015, 2 exx. i [FV09], 29 IV – 1 VI 2016, 3 exx.; l. Turnica [FV19], 25 V – 16 VI 2015, 2 exx. i 29 IV – 1 VI 2016, 8 exx.

Dość szeroko rozprzestrzeniony gatunek palearktyczny, w Europie występuje od Skandynawii po południowe krańce kontynentu. W Polsce notowany z nielicznych stanowisk w 15 krainach, częściej spotykany w obszarach podgórskich. Z okolic Przemysła podany przez TRELLE (1923). Występuje w hubach głównie na drzewach liściastych.

Cis boleti (SCOPOLI, 1763)

Nadl. Bircza: l. Arłamów [FV19], 29 IV – 1 VI 2016, 3 exx.; l. Borysławka [FV19], 16 VI – 27 VIII 2015, 25 exx.; l. Brzuska [FA01], 30 IV – 21 VI 2016, 1 ex.; l. Jureczkowa [FV18], 15 V – 30 IX 2015, 23 exx.; l. Krzywe [FV09], 29 IV – 1 VI 2016, 1 ex.; l. Kuźmina [FV09], 12 V – 24 VIII 2016, 4 exx.; l. Łodzinka [FA10], 16 VI – 4 VIII 2015, 18 exx. i 29 IV – 1 VI 2016, 26 exx.; l. Pechnów [FA10], 29 IV – 1 VI 2016, 11 exx.; l. Posada Rybotycka [FA10], 3 V – 16 VI 2016, 84 exx.; l. Sierakońce [FV29], 16 VII – 4 VIII 2015, 2 exx. i 3V – 16 VI 2016, 73 exx.; l. Trójca [FV19], 15 VI – 4 VIII 2015, 4 exx.; l. Trzcianiec [FV18], 15 VI – 3 VIII 2015, 54 exx. i [FV09], 29 IV – 1 VI 2016, 19 exx.; l. Turnica [FV19], 15 VI – 30 IX 2015, 63 exx. i 29 IV – 1 VI 2016, 16 exx.

Nadl. Dynów: l. Borownica [EA90], 2 V – 1 VIII 2016, 28 exx.

Gatunek zamieszkujący głównie Europę Środkową. Na północy i południu Europy spotykany znacznie rzadziej i lokalnie. Podany również z Dalekiego Wschodu i Japonii, dane te jednak wymagają weryfikacji. W Polsce jeden z najpospolitszych gatunków z rodzaju, notowany z licznych stanowisk w 20 krainach. Z okolic Przemysła podany przez TRELLE (1923). Występuje w jednorocznych owocnikach hub, głównie na drzewach liściastych.

Cis castaneus (HERBST, 1793)

nitidus sensu auct., nec FABRICIUS, 1792

=*alter* SILFVERBERG, 1991

Nadl. Bircza: l. Jureczkowa [FV18], 3 VIII – 30 IX 2015, 1 ex.; l. Kuźmina [FV09], 12 V – 24 VIII 2016, 2 exx.; l. Łodzinka [FA00], 26 V – 16 VI 2015, 1 ex.; l. Sierakońce [FV29], 4 VIII – 30 IX 2015, 1 ex. i [FA20], 30 IV – 1 VI 2016, 1 ex.; l. Trzcianiec [FV09], 29 IV – 1 VI 2016, 3 exx.; l. Turnica [FV19], 29 IV – 1 VI 2016, 6 exx.

Nadl. Dynów: l. Borownica [EA90], 2 V – 1 VIII 2016, 1 ex.

Szeroko rozprzestrzeniony gatunek europejski, występuje od Skandynawii po obszary górskie i podgórskie na południu. W Polsce dość często spotykany, wykazany z 19 krain. Z okolic Przemyśla podany przez TRELLE (1923). Rozwija się w wieloletnich owocnikach hub rosnących na drzewach liściastych.

Cis comptus GYLLENHAL, 1827

Nadl. Bircza: l. Posada Rybotycka [FA10], 3 V – 16 VI 2016, 10 exx.; l. Sierakońce [FA20], 30 IV – 1 VI 2016, 5 exx.; l. Trzcianiec [FV09], 29 IV – 1 VI 2016, 1 ex.

Nadl. Dynów: l. Borownica [EA90], 2 V – 1 VIII 2016, 1 ex.

Gatunek palearktyczny, w Polsce dość rzadko poławiany, znany z nielicznych stanowisk w 16 krainach. Z okolic Przemyśla podany przez TRELLE (1923). Rozwija się w owocnikach hub rosnących na drzewach liściastych. Spotykany również w przegrzybiałym drewnie.

****Cis dentatus*** MELLIÉ, 1849

Nadl. Bircza: l. Arłamów [FV19], 29 IV – 1 VI 2016, 6 exx.; l. Jureczkowa [FV18], 27 V – 15 VII 2015, 5 exx.; l. Sierakońce [FV29], 3 V – 16 VI 2016, 1 ex.; l. Turnica [FV19], 16 VI – 16 VII 2015, 1 ex. i 29 IV – 1 VI 2016, 5 exx.

Gatunek występujący na terenach podgórskich i górskich Europy, na niżu spotykany znacznie rzadziej. W Polsce chrząszcz rzadko wykazywany, znany dotychczas tylko z 9 krain. Spotykany przeważnie w hubach na drzewach iglastych, rzadziej liściastych.

****Cis fagi*** WALTZ, 1839

Nadl. Bircza: l. Jureczkowa [FV18], 5 V – 3 VIII 2015, 2 exx.; l. Łodzinka [FA00], 16 VI – 14 VII 2015, 4 exx.; l. Sierakońce [FA20], 30 IV – 1 VI 2016, 2 exx.; l. Trójca [FV19], 26 V – 15 VI 2015, 2 exx.; l. Turnica [FV19], 16 VI – 16 VII 2015, 6 exx.

Gatunek europejski, wszędzie spotykany rzadko i nielicznie. Bywa mylony z pokrewnym, znacznie pospolitszym *Cis fusciclavus* NYHOLM, 1953. W Polsce rzadko poławiany, wykazany z 12 krain. Rozwija się w owocnikach hub rosnących na drzewach liściastych.

Cis festivus (PANZER, 1793)

Nadl. Bircza: l. Arłamów [FV19], 29 IV – 1 VI 2016, 7 exx.; l. Borysławka [FV19], 29 IV – 28 V 2015, 1 ex.; l. Brzuska [FA01], 30 IV – 21 VI 2016, 1 ex.; l. Jureczkowa [FV18], 5 V – 15 VI 2015, 4 exx.; l. Kuźmina [FV09], 12 V – 24 VIII 2016, 4 exx.; l. Łodzinka

[FA10], 29 IV – 1 VI 2016, 14 exx.; l. Pechnów [FA10], 29 IV – 1 VI 2016, 8 exx.; l. Posada Rybotycka [FA10], 3 V – 16 VI 2016, 57 exx.; l. Sierakośce [FA20], 1 V – 15 VI 2016 i [FV29], 3V – 16 VI 2016, 158 exx.; l. Trzcianiec [FV18], 24 V – 15 VI 2015, 1 ex. i [FV09], 29 IV – 1 VI 2016, 7 exx.; l. Turnica [FV19], 29 IV – 1 VI 2016, 7 exx.

Gatunek znany z niemalże całej Europy od Pirenejów po Ural, notowany też z Syberii i Kaukazu. W Polsce znany z nielicznych stanowisk w 14 krainach. Z okolic Przemysła podany przez TRELLE (1930). Spotykany głównie w owocnikach hub na buku i leszczynie.

Cis fissicornis MELLIÉ, 1849

Nadl. Bircza: l. Dobrzanka [EA90], 27 V – 25 VI 2016, 1 ex.; l. Jureczkowa [FV19], 27 V – 15 VI 2015, 1 ex.; l. Łodzinka [FA10], 29 IV – 1 VI 2016, 2 exx.; l. Trzcianiec [FV09], 29 IV – 1 VI 2016, 1 ex.; l. Turnica [FV19], 29 IV – 1 VI 2016, 1 ex.

Gatunek europejski, znany z nielicznych stanowisk. Wszędzie występuje lokalnie i jest rzadko poławiany. W Polsce rzadko spotykany, wykazany dotychczas z 8 krain. Z Turnicy podany przez TRELLE (1923). Wymagania środowiskowe są słabo poznane, poławiany na suchych gałęziach poosięgniętych hubami.

Cis fusciclavis NYHOLM, 1953

=*castaneus* MELLIÉ, 1849

Nadl. Bircza: l. Brzuska [FA01], 30 IV – 21 VI 2016, 1 ex.; l. Łodzinka [FA00], 26 V – 16 VI 2015, 1 ex. i [FA10], 29 IV – 1 VI 2016, 2 exx.; l. Pechnów [FA10], 29 IV – 1 VI 2016, 1 ex.; l. Posada Rybotycka [FA10], 3 V – 16 VI 2016, 36 exx.; l. Sierakośce [FA20], 1 V – 15 VI 2016 i [FV29], 3V – 16 VI 2016, 51 exx.; l. Turnica [FV19], 16 VI – 16 VII 2015, 5 exx.

Nadl. Dynów: l. Borownica [EA90], 2 V – 1 VIII 2016, 9 exx.

Gatunek europejski o niedostatecznie poznany rozmieszczeniu, gdyż często nie odróżniany od *Cis fagi*. W Polsce znany z pojedynczych stanowisk w 17 krainach. Z okolic Przemysła podany przez TRELLE (1930). Znajdowany w owocnikach hub oraz pod luźną korą różnych gatunków drzew liściastych.

Cis glabratus MELLIÉ, 1849

Nadl. Bircza: l. Arłamów [FV19], 29 IV – 1 VI 2016, 10 exx.; l. Borysławka [FV19], 28 V – 16 VI 2015, 3 exx.; l. Jureczkowa [FV18], 15 VI – 15 VII 2015, 8 exx.; l. Kuźmina [FV09], 12 V – 24 VIII 2016, 1 ex.; l. Łodzinka [FA00], 26 V – 16 VI 2015, 2 exx. i [FA10], 29 IV – 1 VI 2016, 8 exx.; l. Pechnów [FA10], 29 IV – 1 VI 2016, 6 exx.; l. Posada Rybotycka [FA10], 3 V – 16 VI 2016, 22 exx.; l. Sierakośce [FA20], 1 V – 15 VI 2016 i [FV29], 3V – 16 VI 2016, 23 exx.; l. Trójca [FV19], 7 – 26 V 2015, 1 ex.; l. Trzcianiec [FV18], 24 V – 15 VI 2015, 2 exx. i [FV09], 29 IV – 1 VI 2016, 8 exx.; l. Turnica [FV19], 16 VI – 16 VII 2015, 5 exx. i 29 IV – 1 VI 2016, 4 exx.

Gatunek europejski, ale dokładne rozsiedlenie nie jest dobrze poznane, gdyż często był mylony z *Cis jacquemartii*. W Polsce znany z nielicznych stanowisk w 16 krainach. Z okolic Przemysła podany przez TRELLE (1923). Znajdowany w twardych owocnikach hub, najczęściej na drzewach iglastych.

Cis jacquemartii MELLIE, 1849

Nadl. Bircza: l. Krzywe [FV09], 29 IV – 1 VI 2016, 1 ex.; l. Łodzinka [FA00], 27 VIII – 28 IX 2015, 1 ex. i [FA10], 29 IV – 1 VI 2016, 1 ex.; l. Pechnów [FA10], 29 IV – 1 VI 2016, 1 ex.; l. Posada Rybotycka [FA10], 3 V – 16 VI 2016, 8 exx.; l. Sierakońce [FA20], 1 V – 15 VI 2016, 4 exx.; l. Trójca [FV19], 26 V – 15 VI 2015, 1 ex.; l. Trzcianiec [FV09], 29 IV – 1 VI 2016, 1 ex.; l. Turnica [FV19], 29 IV – 1 VI 2016, 1 ex.

Gatunek znany z prawie całej Europy, Azji Mniejszej oraz z Kaukazu. Rozsiedlenie tego gatunku nie jest jeszcze dokładnie opracowane, gdyż często mylono go z pokrewnymi gatunkami. W Polsce znany z licznych stanowisk w 18 krainach. Z okolic Przemyśla podany przez TRELLE (1923). Występuje w hubach na drzewach liściastych, rzadziej iglastych.

Cis lineatocribratus MELLIE, 1849

Nadl. Bircza: l. Posada Rybotycka [FA10], 3 V – 16 VI 2016, 3 exx.; l. Sierakońce [FA20], 1 V – 15 VI 2016 i [FV29], 3V – 16 VI 2016, 5 exx.; l. Turnica [FV19], 1 V – 16 VI 2015, 2 exx.

Nadl. Dynów: l. Borownica [EA90], 2 V – 1 VIII 2016, 1 ex.

Gatunek rozsiedlony w Europie oraz na Kaukazie. Wszędzie, również w Polsce chrząszcz rzadko znajdujący. Notowany u nas z niewielu stanowisk w 12 krainach. Z miejscowości Brylińce koło Przemyśla podany przez TRELLE (1923). Zasiedla owocniki hub głównie na drzewach liściastych, również tych opadłych na ziemię.

**Cis matchanus* REITTER, 1915

=*hanseni* A. STRAND, 1965

Nadl. Bircza: l. Jureczkowa [FV19], 27 V – 15 VI 2015, 1 ex.; l. Łodzinka [FA10], 28 V – 16 VI 2015, 1 ex.; l. Turnica [FV19], 27 V – 16 VI 2015, 3 exx.; l. Sierakońce [FV29], 3 V – 16 VI 2016, 1 ex.

Rzadko i lokalnie spotykany gatunek. Bywa mylony z bardzo podobnym *Cis lineatocribratus*. Znany dotychczas z Europy: Bośnia i Hercegowina, Czechy, Dania, Finlandia, Francja, Niemcy, Norwegia, Polska, Rosja, Rumunia, Szwajcaria, Ukraina, Włochy; poza tym podawany Turcji i z Gruzji. Dociera swym zasięgiem do wybrzeży Morza Kaspijskiego: wykazany ostatnio z gór Talysh w Azerbejdżanie oraz gór Elburs w Iranie (KRÓLIK 2016). Z Polski wykazany po raz pierwszy z Puszczy Białowieskiej (KRÓLIK 1999) a ostatnio z Bieszczadów (KRÓLIK 2016). Był znajdowany w owocnikach typu *Fomes* (FR.) FR., niekiedy też leżących na ziemi.

Cis micans (FABRICIUS, 1792)

=*hispidus* (PAYKULL, 1798)

Nadl. Bircza: l. Arłamów [FV19], 29 IV – 1 VI 2016, 1 ex.; l. Jureczkowa [FV19], 27 V – 15 VI 2015, 3 exx.; l. Łodzinka [FA10], 29 IV – 1 VI 2016, 7 exx.; l. Pechnów [FA10], 29 IV – 1 VI 2016, 3 exx.; l. Posada Rybotycka [FA10], 3 V – 16 VI 2016, 12 exx.; l. Sierakońce [FV29], 28 V – 16 VI 2015, 1 ex. i [FA20], 1V – 15 VI 2016, 34 exx.; l. Trójca [FV19], 7 – 26

V 2015, 1 ex.; l. Trzcianiec [FV09], 29 IV – 1 VI 2016, 4 exx.; l. Turnica [FV19], 16 VI – 16 VII 2015, 3 exx. i 29 IV – 1 VI 2016, 2 exx.

Nadl. Dynów: l. Borownica [EA90], 2 V – 1 VIII 2016, 4 exx.

Gatunek szeroko rozprzestrzeniony w Europie, sięgający na północ daleko poza koło podbiegunowe, notowany ponadto z Azji Mniejszej i Syberii aż po Daleki Wschód. W Polsce, jeden z najpospolitszych gatunków w rodzaju, wykazany z 19 krain. Z okolic Przemysła podany przez TRELLE (1923). Występuje w miękkich, jednorocznych hubach na różnych gatunkach drzew liściastych.

**Cis punctulatus* GYLLENHAL, 1827

Nadl. Bircza: l. Arłamów [FV19], 29 IV – 1 VI 2016, 6 exx.; l. Łodzinka [FA10], 29 IV – 1 VI 2016, 9 exx.; l. Pechnów [FA10], 29 IV – 1 VI 2016, 1 ex.; l. Posada Rybotycka [FA10], 3 V – 16 VI 2016, 9 exx.; l. Sierakośce [FV29], 28 V – 16 VI 2015, 89 exx.; l. Trzcianiec [FV09], 29 IV – 1 VI 2016, 5 exx.; l. Turnica [FV19], 27 V – 16 VI 2015, 4 exx. i 29 IV – 1 VI 2016, 5 exx.

Nadl. Dynów: l. Borownica [EA90], 2 V – 1 VIII 2016, 11 exx.

Gatunek europejski. W Polsce dość rzadki, notowany dotychczas tylko z 9 krain. Spotykany głównie na owocnikach hub z rodzaju *Trichaptum* MURRILL, rozwijających się na drzewach iglastych, pod przegrzybiałą korą i w zmurszałym drewnie pokrytym strzępkami grzybni.

Cis quadridens MELLIÉ, 1849

Nadl. Bircza: l. Dobrzanka [EA90], 27 V – 25 VI 2016, 3 exx.; l. Jureczkowa [FV18], 15 VI – 15 VII 2015, 3 exx.; l. Łodzinka [FA10], 28 V – 16 VI 2015, 1 ex.; l. Pechnów [FA10], 29 IV – 1 VI 2016, 1 ex.; l. Sierakośce [FA20], 30 IV – 1 VI 2016, 1 ex.; l. Trzcianiec [FV09], 29 IV – 1 VI 2016, 1 ex.; l. Turnica [FV19], 27 IV – 16 VI 2015, 1 ex.

Gatunek znany z Europy bez jej skrajnych obszarów południowych. W Polsce należy do rzadkości, notowany tylko z 7 krain. Z okolic Przemysła podany przez TRELLE (1923). Spotykany w wieloletnich owocnikach hub, głównie na drzewach iglastych.

Cis vestitus MELLIÉ, 1849

Nadl. Bircza: l. Borysławka [FV19], 16 VI – 16 VII 2015, 1 ex.; l. Dobrzanka [EA90], 27 V – 25 VI 2016, 1 ex.; l. Sierakośce [FA20], 1 V – 15 VI 2016, 6 exx.

Gatunek rozmieszczony w południowej i środkowej części Europy, na północ sięgający po Anglię, Danię, południową Skandynawię oraz Finlandię; wszędzie dość rzadko spotykany, często nie odróżniany od *Cis festivus*. Wymagania środowiskowe i bionomia poznane słabo, poławiany w hubach rosnących na bukach i dębach, strząsany w lecie z gałęzi dębów; postacie dojrzałe hodowano z larw znalezionych w martwych gałęziach lipy. Obecnie znany z kilku stanowisk w 4 krainach. Z Beskidu Wschodniego (Zydranowa k. Dukli) podany przez BOROWCA (1999).

Cis villosulus (MARSHAM, 1802)

=*setiger* MELLÉ, 1849

Nadl. Bircza: l. Sierakońce [FV29], 4 VIII – 30 IX 2015, 2 exx.

Gatunek palearktyczny, na wschód docierający do Władystoku; wykazywany poza tym z Kaukazu i Azji Mniejszej. W Polsce nieczęsto spotykany, znany z nielicznych stanowisk w 13 krainach. Z okolic Przemysła podany przez TRELLE (1923). Występuje w hubach na drzewach liściastych.

Ennearthron cornutum (GYLLENHAL, 1827)

Nadl. Bircza: l. Arłamów [FV19], 29 IV – 1 VI 2016, 2 exx.; l. Jureczkowa [FV18], 15 VI – 15 VII 2015, 1 ex.; l. Kuźmina [FV09], 12 V – 24 VIII 2016, 2 exx.; l. Posada Rybotycka [FA10], 3 V – 16 VI 2016, 3 exx.; l. Sierakońce [FV29], 16 VI – 16 VII 2015, 1 ex. i [FA20], 30 IV – 1 VI 2016, 4 exx.; l. Trzcianiec [FV09], 29 IV – 1 VI 2016, 1 ex.; l. Turnica [FV19], 16 VI – 16 VII 2015, 2 exx.

Gatunek znany z niemalże całej Europy; wykazywany również z Kaukazu, Japonii oraz prowincji Jilin w Chinach. W Polsce dość często spotykany. Znany z 17 krain. Z Bryliniec koło Przemysła podany przez TRELLE (1923). Występuje w różnych gatunkach hub na drzewach liściastych oraz w zmurszałym drewnie i pod przegrzybiałą korą.

Hadraule elongatula (GYLLENHAL, 1827)

Nadl. Bircza: l. Sierakońce, oddz. 17a i 18c, okolice Hwnik [FA20], 1 V – 15 VI 2016, 2 exx.; l. Trójca, oddz. 46l, okolice wsi Jamna Górna [FV19], 15 VI – 4 VIII 2015, 2 exx. schwytane w pułapkę IBL-5 „Netocia” zawieszoną na złomie jodły.

Gatunek rozprzestrzeniony od Wysp Brytyjskich i Skandynawii przez całą Europę środkową aż do Włoch i Grecji; na wschód sięga do centralnych obszarów europejskiej części Rosji. Podany również z Afryki Północnej. W Polsce chrząszcz bardzo rzadki, znany tylko z 7 krain. Z Bryliniec koło Przemysła podany przez TRELLE (1923), z Przemysła przez HORIONA (1961). Na Czerwonej liście zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce sklasyfikowany jako VU – umiarkowanie zagrożony (PAWŁOWSKI *et al.* 2002). Znajdowany w zmurszałym drewnie brzoź i pod przegrzybiałą korą buków, świerków i jodeł.

Octotemnus glabriculus (GYLLENHAL, 1827)

Nadl. Bircza: l. Łozinka [FA10], 29 IV – 1 VI 2016, 1 ex.; l. Pechnów [FA10], 29 IV – 1 VI 2016, 1 ex.; l. Posada Rybotycka [FA10], 3 V – 16 VI 2016, 2 exx.; l. Trzcianiec [FV18], 24 V – 15 VI 2015, 2 exx. i [FV09], 29 IV – 1 VI 2016, 1 ex.; l. Turnica [FV19], 27 IV – 16 VI 2015, 3 exx. i 29 IV – 1 VI 2016, 3 exx.

Nadl. Dynów: l. Borownica [EA90], 2 V – 1 VIII 2016, 1 ex.

Gatunek zamieszkujący niemal całą Europę, podany również z Japonii oraz prowincji Liaoning w Chinach. W Polsce nierzadki, znany z 19 krain. Z okolic Przemysła podany przez TRELLE (1923). Zasadza tereny nizinne i niższe położenia górskie. Rozwój odbywa w jednorocznych owocnikach hub rosnących na drzewach liściastych.

Orthocis alni (GYLLENHAL, 1813)

Nadl. Bircza: l. Jureczkowa [FV18], 27 V – 15 VI 2015, 1 ex.; l. Kuźmina [FV09], 12 V – 24 VIII 2016, 1 ex.; l. Łodzinka [FA00], 26 V – 4 VIII 2015, 2 exx. i [FA10], 29 IV – 1 VI 2016, 1 ex.; l. Pechnów [FA10], 29 IV – 1 VI 2016, 3 exx.; l. Posada Rybotycka [FA10], 3 V – 16 VI 2016, 17 exx.; l. Sierakośce [FV29], 3 V – 16 VI 2016, 17 exx.; l. Trzcianiec [FV18], 15 VII – 3 VIII 2015, 1 ex. i [FV09], 29 IV – 1 VI 2016, 6 exx.; l. Turnica [FV19], 27 IV – 16 VI 2015, 1 ex. i 29 IV – 1 VI 2016, 1 ex.

Nadl. Dynów: l. Borownica [EA90], 2 V – 1 VIII 2016, 4 exx.

Gatunek rozsiedlony prawie w całej Europie. (prócz południowych części Półwyspu Iberyjskiego i Apenińskiego), w Fennoskandii docierający do skrajnych prowincji północnych, wykazywany również z Syberii i Kaukazu. W Polsce znany z nielicznych stanowisk w 16 krainach. Podany przez TRELŁĘ (1923) z Prałkowic i Bryliniec. Występuje w grzybach rosnących na martwych, rzadziej żyjących krzewach i drzewach liściastych; spotykany również w zmuszałym drewnie, pod przegrzybiałą korą, i w stosach chrustu. Jako grzyby żywicielskie podawano: skórnik pomarszczony – *Stereum rugosum* PERS., kisielec brodawkowaty – *Exidia glandulosa* (BULL.) FR. i uszak bżowy – *Auricularia auricula-judae* (BULL.) J. SCHRÖT.

**Orthocis reflexicollis* (ABEILLE de PERRIN, 1874)

=*lucasi* (ABEILLE de PERRIN, 1874)

Nadl. Bircza: l. Posada Rybotycka [FA10], 3 V – 16 VI 2016, 1 ex.; l. Sierakośce [FA20], 1 V – 15 VI 2016, 5 exx.

Gatunek znany z południowej i środkowej części Europy, z Afryki Północnej i Syberii. W Polsce rzadko poławiany. Znany do tej pory tylko z 6 krain lecz z pewnością jest szerzej u nas rozsiedlony. Preferuje do swojego rozwoju owocniki grzyba: rozszczepka pospolita – *Schizophyllum commune* FR. (REIBNITZ 1999). Grzyb ten najczęściej atakuje martwe drewno drzew liściastych powodując białą zgniliznę.

**Ropalodontus baudueri* ABEILLE de PERRIN, 1874

Nadl. Bircza: l. Brzuska, oddz. 25a, okolice Hucisk Górnych [FA01], 30 IV – 21 VI 2016, 1 ex.; l. Turnica, partia grzbietowa Kiczory [FV19], 16 VI – 16 VII 2015, 1 ex. złowiony w pułapkę barierową zawieszoną przy dużym złomie bukowym i kilku leżących na ziemi kłodach w buczynie z domieszką klonów.

Gatunek bardzo rzadko i lokalnie poławiany. Znany z nielicznych stanowisk w Europie Zachodniej i Środkowej. W Polsce znany dotychczas z 4 krain. Na temat biologii niewiele wiadomo. Pierwsze w Polsce znalezisko dotyczy okazu złowionego na drobnej hubie rosnącej na silnie wysuszonej kłodzie sosnowej (BOROWIEC 1991).

Ropalodontus perforatus (GYLLENHAL, 1813)

Nadl. Bircza: l. Arłamów [FV19], 29 IV – 1 VI 2016, 3 exx.; l. Jureczkowa [FV18], 27 V – 15 VII 2015, 11 exx.; l. Łodzinka [FA00], 26 V – 16 VI 2015, 1 ex.; l. Pechnów [FA10], 29 IV – 1 VI 2016, 6 exx.; l. Posada Rybotycka [FA10], 3 V – 16 VI 2016, 33 exx.; l. Sierakośce

[FV29], 28 V – 16 VI 2015, 1 ex. i [FA20] 1 V – 15 VI 2016, 4 exx.; l. Trójca [FV19], 26 V – 15 VI 2015, 1 ex.; l. Trzcianiec [FV18], 24 V – 15 VI 2015, 4 exx. i [FV09], 29 IV – 1 VI 2016, 12 exx.; l. Turnica [FV19], 16 VI – 16 VII 2015, 3 exx. i 29 IV – 1 VI 2016, 4 exx.

Nadl. Dynów: l. Borownica [EA90], 2 V – 1 VIII 2016, 1 ex.

Szeroko rozsiadlony gatunek palearktyczny. W Polsce najpospolitszy w rodzaju, choć znany tylko z 15 krain. Z pewnością szerzej rozsiadlony. Z okolic Przemyśla podany z Bryliniec (TRELLA 1923) i z Turnicy (TRELLA 1938). Spotykany najczęściej w hubiaku pospolitym – *Fomes fomentarius* (L.) FR. na buku.

****Ropalodontus strandi* LOHSE, 1969**

Nadl. Bircza: l. Jureczkowa [FV18], 5 V – 15 VI 2015, 3 exx.; l. Łodzinka [FA00], 26 V – 16 VI 2015, 1 ex.; l. Posada Rybotycka [FA10], 3 V – 16 VI 2016, 12 exx.; l. Sierakośce [FA20], 1 V – 15 VI 2016, 6 exx.; l. Trzcianiec [FV18], 24 V – 15 VI 2015, 2 exx.; l. Turnica [FV19], 27 V – 16 VI 2015, 1 ex.

Gatunek rozsiadlony w Palearktyce od środkowej i północnej części Europy aż po Daleki Wschód. Rzadziej spotykany niż gatunek poprzedni choć często występują razem. W Polsce wykazany do tej pory z 11 krain. Podobnie jak *Ropalodontus perforatus* preferuje do swego rozwoju owocniki hubiaka pospolitego – *Fomes fomentarius*.

****Strigocis bicornis* (MELLIÉ, 1849)**

Nadl. Bircza: l. Sierakośce, oddz. 21a, okolice Huwnik [FA20], 30 IV – 1 VI 2016, 1 ex.

Gatunek znany z obszaru Europy Zachodniej i Południowej, od południa zachodzi do Europy Środkowej. Znany również z Afryki Północnej i Kaukazu. Z Polski wykazywany ogólnikowo z Beskidów, Śląska, Karpat i Galicji na podstawie danych z końca XIX wieku (REITTER 1878, ŁOMNICKI 1891, JAKOBSON 1915), kilkakrotnie później te dane były przez innych autorów cytowane. Wg obserwacji własnych pierwszego autora niniejszej pracy z obszarów na południe od Polski, gatunek ten potrafi być liczny w owocnikach typu *Trametes* FR., często współwystępując z gatunkami z rodzaju *Sulcaxis*. Jak podaje REIBNITZ (1999) larwy rozwijają się w owocnikach *Trametes gibbosa* (PERS.) FR. oraz *T. versicolor* (L.) LLOYD.

Jest to pierwsze współczesne doniesienie o występowaniu tego gatunku w Polsce. Jednocześnie, znaleździ to powiększa oficjalną liczbę występujących w Polsce gatunków Ciidae, gdyż zarówno autorzy *Katalogu Fauny Polski* (BURAKOWSKI *et al.* 1987) jak i autorzy najnowszego opracowania mającego charakter katalogu (KUBISZ *et al.* 2015) nie zaliczyli tego gatunku do aktualnie występujących w naszej faunie.

***Sulcaxis fronticornis* (PANZER, 1805)**

Nadl. Bircza: l. Posada Rybotycka [FA10], 30 IV – 1 VI 2016, 21 exx.; l. Sierakośce [FA20], 1 V – 15 VI 2016, 13 exx.

Nadl. Dynów: l. Borownica [EA90], 2 V – 1 VIII 2016, 2 exx.

Gatunek zachodniopalearktyczny, przy czym częściej spotykany w południowej części

tego obszaru. W Polsce znany z 17 krain. Podany z Bryliniec przez TRELŁĘ (1923) Występuje najczęściej w hubach typu wrośniak – *Trametes* rosnących na drzewach liściastych, wyjątkowo iglastych.

***Sulcaxis nitidus* (FABRICIUS, 1792)**

=*affinis* (GYLLENHAL, 1827)

Nadl. Bircza: l. Kuźmina [FV09], 12 V – 24 VIII 2016, 2 exx.; l. Łodzinka [FA00], 26 V – 16 VI 2015, 3 exx. i [FA10], 29 IV – 1 VI 2016, 1 ex.; l. Pechnów [FA10], 29 IV – 1 VI 2016, 6 exx.; l. Posada Rybotycka [FA10], 3 V – 16 VI 2016, 33 exx.; l. Sierakośce [FV29], 3 V – 16 VI 2016, 21 exx.; l. Trzcianiec [FV18], 24 V – 15 VI 2015, 2 exx. i [FV09], 29 IV – 1 VI 2016, 1 ex.; l. Turnica [FV19], 27 IV – 27 V 2015, 1 ex.

Nadl. Dynów: l. Borownica [EA90], 2 V – 1 VIII 2016, 8 exx.

Gatunek palearktyczny, swym zasięgiem dochodzi aż po Daleki Wschód i Japonię. W Europie, przeciwnie niż *S. fronticornis* rzadszy w południowej jej części. W Polsce wykazany z 21 krain. Występuje w owocnikach hub na wielu gatunkach drzew liściastych. Rozwój odbywa w podobnych środowiskach jak gatunek poprzedni.

***Wagaicis wagrae* (WANKOWICZ, 1869)**

Nadl. Bircza: l. Łodzinka, oddz. 158d, okolice Krajna [FA10], 1 VI 2016, 1 ex.

Bardzo rzadko spotykany, znany z reliktowych stanowisk w Europie. W Polsce notowany z 4 krain, głównie na podstawie znalezisk sprzed kilkudziesięciu lat. Z Turnicy podany przez TRELŁĘ (1923). Na Czerwonej liście zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce sklasyfikowany jako EN – silnie zagrożony (PAWŁOWSKI *et al.* 2002). Występuje w owocnikach hub na drzewach liściastych.

PODSUMOWANIE

Lasy Puszczy Karpackiej – w których zawiera się znaczna część Pogórza Przemyskiego – są jednymi z nielicznych w Polsce, które w wielu fragmentach mają jeszcze charakter zbliżony do naturalnego. Drzewostany jodłowe czy bukowe w wieku powyżej 100 lat są tutaj jeszcze liczne i porastają znaczny procent powierzchni wielu leśnictw w Nadleśnictwie Bircza. Przyczyniła się do tego głównie tzw. „strefa rządowa”, która istniała tu przez kilkadziesiąt lat i za wyjątkiem polowań, nie była w niej prowadzona tradycyjna gospodarka leśna. Ponadto, pozyskanie drewna na znacznym obszarze było utrudnione ze względu na duże zróżnicowanie terenu, który jest poprzerywany jarami i potokami oraz praktycznie pozbawiony dróg leśnych. Istnieje jednak realne zagrożenie, że w związku z budową nowych dróg leśnych zostaną udostępnione do intensywnej eksploatacji gospodarczej te unikalne przyrodniczo fragmenty drzewostanów.

Porównując skład gatunków Ciidae wykazanych przez T. Trelłę w początkach XX wieku ze stanem obecnym można dojść do wniosku, że drzewostany Puszczy Karpackiej są nadal ostoją wielu rzadkich i zagrożonych wyginięciem gatunków chrząszczy.

Spośród 24 gatunków Ciidae, wykazanych do tej pory z Pogórza Przemyskiego, w toku badań udało się potwierdzić występowanie 21 z nich. Po raz pierwszy wykazano z tego regionu 8 gatunków Ciidae, przy czym wykazanie *Strigocis bicornis* jest jedynym współczesnym doniesieniem o występowaniu tego gatunku w Polsce.

Nie udało się powtórnie odnaleźć: *Cis fissicollis* MELLIÉ, 1849, *Cis submicans* ABEILLE de PERRIN, 1874 oraz *Sulcaxis bidentulus* ROSENHAUER, 1847. *Cis fissicollis* jest gatunkiem bardzo rzadko spotykanym w całym swym zasięgu. Informacja o występowaniu w Brylińcach (TRELLA 1923) było do niedawna jedynym doniesieniem z terenu Polski. Ostatnio odnaleziono go dwukrotnie w Puszczy Białowieskiej (KUBISZ *et al.* 2015). Odszukanie pozostałych dwóch: *Cis submicans* i *Sulcaxis bidentulus* nie powinno być trudne ze względu na występowanie na sąsiednich obszarach.

Jednocześnie do 34 wzrosła liczba gatunków znanych z Beskidu Wschodniego a do 45 liczba gatunków uznawanych za występujące obecnie w Polsce.

PODZIĘKOWANIA

Dziękujemy Tomaszowi Nabiałkowskiemu i Mariuszowi Boćkowskiemu za konkretną i profesjonalną pomoc w pracach terenowych na obszarze projektowanego Turnickiego Parku Narodowego.

PIŚMIENNICTWO

- BOROWIEC L. 1991. Nowe i rzadkie dla Polski gatunki chrząszczy (Coleoptera). *Wiadomości Entomologiczne* 10(4): 197–205.
- BOROWIEC L. 1999. *Cis vestitus* MELLIÉ, 1849 (Coleoptera: Ciidae), nowy dla fauny Polski. *Wiadomości Entomologiczne* 17(3–4): 197.
- BURAKOWSKI B., MROCZKOWSKI M., STEFAŃSKA J. 1987. Chrząszcze, Coleoptera, Cucujoidea, cz. 3. *Katalog Fauny Polski* 23(14): 1–309.
- HORION A. 1961. Faunistik der Mitteleuropäischen Käfer. Band VIII: Clavicornia 2. Teil (Thorictidae bis Cisidae), Terebrilia, Coccinellidae. Überlingen-Bodensee. XVI + 375 pp.
- JAKOBSON G.G. 1915. Zhuki Rossii i Zapadnoi Evropy. Vyp. XI. S.-Peterburg: 865–1024.
- JELÍNEK J. 2008. Ciidae, In: LÖBL, I., SMETANA A., (Eds.), Catalogue of Palaearctic Coleoptera, Vol. 5: Tenebrionoidea. Stenstrup, Apollo Books: 55–62.
- KRÓLIK R. 1999. *Rhopalodontus strandi* LOHSE, 1969 i *Cis hanseni* STRAND, 1965 – nowe dla fauny Polski gatunki chrząszczy oraz nowe dane o rozmieszczeniu i ekologii kilkudziesięciu innych gatunków z rodziny Ciidae (Coleoptera). *Wiadomości Entomologiczne* 18(2): 69–76.
- KRÓLIK R. 2016. Two new species and nomenclatural changes in the *Cis castaneus* species group (Coleoptera, Ciidae). *Zootaxa* 4114: 492–500.
- KRÓLIK R., RUTA R. 2016. *Ropalodontus novorossicus* REITTER, 1901 – nowy w faunie Polski gatunek chrząszcza oraz uwagi o rozszedleniu w Polsce gatunków z rodzaju *Ropalodontus* MELLIÉ, 1847 (Coleoptera: Ciidae). *Acta entomologica silesiana* 24(007): 43–50.
- KUBISZ D., IWAN D., TYKARSKI P. 2015. Tenebrionoidea: Mycetophagidae, Ciidae, Mordellidae, Zopheridae, Meloidae, Pyrochroidae, Salpingidae, Anthicidae. Critical checklist, distribution in Poland and meta-analysis. Coleoptera Poloniae, Vol. 3. University of Warsaw – Faculty of Biology, Natura optima dux Foundation, Warszawa: 744 pp.
- ŁOMNICKI M.A. 1891. Wykaz chrząszczów nowych dla fauny Galicyi. *Sprawozdanie Komisji Fizyograficznej* 26: 16–25.
- PAWŁOWSKI J., KUBISZ D., MAZUR M. 2002. Coleoptera chrząszcze. W: GŁOWACIŃSKI Z. (Ed.), Czerwona lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce. IOP PAN, Kraków: 88–110.
- REIBNITZ J. 1999. Verbreitung und Lebensräume der Baumschwammfresser Südwestdeutschlands (Coleoptera: Cisidae). *Mitteilungen Entomologischer Verein Stuttgart* 34: 1–76.
- REITTER E. 1878. Beitrag zur Coleopteren-Fauna der Carpathen. *Deutsche Entomologische Zeitschrift* 22:33–64.
- TRELLA T. 1923. Wykaz chrząszczów okolic Przemyśla. Clavicornia. *Polskie Pismo Entomologiczne* 2(3): 110–123.
- TRELLA T. 1930. Wykaz chrząszczów okolic Przemyśla. Uzupełnienia do dotychczasowych wykazów oraz rodzina Chrysomelidae. *Polskie Pismo Entomologiczne* 9(3–4):186–200.
- TRELLA T. 1938. Turnica pod Przemyślem. *Ochrona Przyrody* 17: 203–209.

SUMMARY

Ciidae (Coleoptera) of the Przemyśl Foothills

This paper introduces complex data on beetles of the family Ciidae found in the Carpathian Forest in the area of the Przemyśl Foothills. This paper provides data on 21 species (out of 24 noted in this area). The occurrence could not be confirmed of: *Cis fissicollis*, *Cis submicans* and *Sulcaxis bidentulus*. As a result of the conducted research, 8 species are new to the Przemyśl Foothills: *Cis dentatus*, *Cis fagi*, *Cis matchanus*, *Cis punctulatus*, *Orthocis reflexicollis*, *Ropalodontus baudueri*, *Ropalodontus strandi* and *Strigocis bicornis*. The occurrence of *Strigocis bicornis* in Poland was confirmed. As a result of this study, the number of species known from the Eastern Beskid Mts. has increased to 34, and in Poland as a whole to 45.

Accepted: 26 October 2017; published: 21 December 2017

Licensed under a Creative Commons Attribution License <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>